

BAZI ÇİN KAYNAKLARINA GÖRE
BUGÜN ÇİN TÜRKİSTAN'INDA YA İYAN HALKLARDAN
MO OLLARIN ÖRF VE ÂDETLER

Dr. Muhaddere N. ÖZERDÎM

Sinoloji Doçenti

Bir zamanlar bir çok halkların toplandı ı ve çe itli medeniyetlerin birbirine temasa geldi i Çin Türkistanı'nda, bu gün de bir çok halklar ya amakta ve çe itli örf ve âdetler hüküm sürmektedir ¹.

Bu halklardan Çinlilerin Meng ku dedikleri Mo olların örf ve âdetlerini Çinlilerin görü zaviyesinden inceleyelim.

A— Ya ayı tarzları:

Mo ollar, se ko la (tercüme edilemiyor) dedikleri ve kazanın tersine dönmü ekline benzer, keçeden yapılmı çadırlarda otururlar². Çinliler bunlara "Meng ku pao" (Mo ol çadırı) derler. Duvarları sö ütden yapılmı tır. Damlarında kremit yoktur, keçe ile örtülmü tür. Üstünde istenildi i zaman açılabilen bir penceresi vardır. Kalın kuma tan yapılmı bir örtü kapı vazifesini görür. Çadırın içi kı ın halı ve kilimlerle, yazın da hasırla örtülüdür. Fakirlerin çadırları tek gözlüdür. Hayvanları da burada yatar. Zenginlerin çadırlarında ise oda vazifesini gören bir çok bölmeler vardır, genç kızlar ayrı odalarda yatarlar.

¹ Çin kaynakları bu bu halkları u ekilde tasnif eder:

Han tsu (Çinliler), Man tsu (Mançular) Meng ku (Mo ollar), Ch'an hui'ler (s-lâm Türkler yani Uygur'lar) (Wei wu erh), Pu lu t'e'lar (Kırgız'lar), Kan hui'ler (Tungan'lar yani Müslüman Çinliler) Ha se ke'lar, (Kazaklar), Ta chi ke'lar (Tacikler), Lao t'o i'ler (Ta tan'lar, yani Mo olların bir kabilesi) gibi halklardır. Bundan ba ka Çinlilerin Kuei hua na dedikleri beyaz Ruslar ve az miktarda Özbekler, Kalmuklar, Solon'lar, Hsi po'lar, Doluni'ler vardır.

Mo ollar, Cengiz Han istilâsı üzerine memleketlerinden getirilmi Mo olların neslidir. Bu gün, Chen hsi'de (Hami'nin kuzeyinde), Wu su'da (Manas'ın batısı), Ta cheng'de (Kuzey Türkistan'da) ve li'de ya arlar. 100,000 kadardırlar. Göcebedirler, sulak ve otlak yerlerde dola ırlar.

Bu halklar için bk ;

Hsin chiang Li ssu Chih : Wang Shu nan. 1910, s.26 27 ab.

Hsin chiang Chi yü : Wu ai chen 1936. Shanghai, s. 187 205.

Hsin chiang Feng Wu: Chu Yung tse Ch'ungking 1944. s. 67 79.

² Ch'ang Ch'un, Cengiz Hanı görme e giderken yolda rastladı ı "Mo olların siyah araba ve beyaz çadırlarda" ya adını i aret eder (bk, Waley: The travels of an alchemist, s. 67. ve A. Bretchneider, Mediaeval researches cilt I, s. 50).

Marco Polo da bu keçe çadırlardan ve siyah keçe ile örtülü arabalardan bahseder (Yule: travels of Marco Polo, cilt I, s. 252).

"XIII" üncü yüz yıl Mo ollarının keçe çadırlarında bacaya benzer bir boyun oldu undan ve bazı Mo ol kahramanlarının çadırlarının çatısında yabancı hayvan kemik

Evde tam bir i birli i vardır. Sabahleyin evin en büyük gelini, gelin yoksa evin hanımı kalkar, penceriye açar, kuyudan su çeker. Suyu ısıttıktan sonra di er ev halkını uyandırır. Hep birlikte çay içerler. Çayın içine süt ve biraz da tuz koyarlar. Çayla birlikte Po po dedikleri bir nevi ekmek yerler. Yemekten sonra herkes i ine gider. Ö le yeme i de aynıdır. Ak am yeme inde çorba, et ve kavrulmu un yerler, çay süt içerler. Bundan ba ka süttten yapılmı bir nevi içkileri (kıymız olacak) vardır. Bundan yalnız misafire ikram ederler. Ak am yeme ini yer yemez yatarlar. Gece hiç ık kullanmazlar.

Elbiseleri Mançu'larinkine benzer. Kadınlarınki dar ve uzundur, önden açıktır ve gö üs kısmı çok süslüdür. Eteklerinde ekseriye ye il kadifeden bir kenar vardır. Kadınların ço u kırmızı renkte elbise giyerler. Süslenmesini ve mücevher kullanmasını çok severler. Saç örgüleri vardır. Fötürden yapılmı , uzun püsküllü, ipekle i lenmi küçük ba lıklar giyerler ³.

Erkekler yaz kı deri pantolon ve jaket giyerler. Çok so uk günlerde hayvan postundan yapılmı paltolar giyerler. Daima apka kullanırlar ⁴.

Meng ku'lar (Mo ollar) çok misafirseven insanlardır. Bir kimse geldi i zaman evdekiler iki sıra olup misafiri kar ırlarlar ve daima onun sa ında yürürler. Ona arap (kırmızı olacak), süt, çay ve di leri temizlemek için bir nevi tütün

La ma ünvanı verilir. Babası öldü ü zaman evde annesini bakacak kimse yoksa çocuk La ma'lı ı terk ederek ailesini bakmak üzere evine döner⁵.

B— Evlenme Âdetleri:

Evlenecek olan erkek koyun, arap Ha ta (pekli, pamuklu kuma ve Buda'nın küçük bir heykeli gibi kıymetli eyler) gibi hediyelerle birlikte bir kadın dünürü kızın ailesine gönderir. Dünür ne maksatla geldi ini onlara bildirir. E er kızın ailesi bu evlenmeye tarafdardır ise hediyeleri kabul eder ve hemen 'kabul' masasına bir koyun keserler. Sonra dü ün gününü kararla tırırlar.

Dü ün günü dünür, damadı alarak gelinin evine gider. Yine bir çok hediyeler götürür. Bunların arasında iki genci birbirine ba lamak maksadıyla konulmuş zamak vardır. Gelin bu hediyeleri orada bulunan bütün akraba ve arkadaşlarına dağıtır.

Gelinin elbisesi kırmızı renktedir ve çok süslüdür. Kırmızı çizmeleri ve kırmızı püsküllü bir balı ı vardır. Evden ayrılacağı anda La ma gelir ve dua okur. (Gelin âdet mucibince) yüzünü ete ile örtterek a lar ve gitmek istemez. O zaman babası yahut a abeyisi onu kucaklayarak ata bindirir. Bütün ev halkı ve akrabalar hep birlikte damadın evine giderler. Kapıda La ma onları karşılar. Gelinin ve damadın saçından birer tutam alarak birbirine ba lar (Onları ebediyen birle tirmek maksadıyla) ve dua okur. Sonra görünce gelini alarak içeri götürür. Gelinin elbisesi de i tirilir, saçları çözülerek iki örgü yapılır. Bu onun genç kızıktan çıkıp kadın oldu unu i aret eder. Sonra bütün aile Buda'nın heykeli önünde dua ederler⁶.

Akşam yemeğine misafirler davet edilir. Yemek yenir, çay ve kırmızı içilir. Arkı söylenir dans edilir.

Dü ünden sonra üç gün gelin soka a çıkmaz ve i görmez. Bu günlerden sonra her i i yapma a ba lar ve ancak ev halkıyla soka a çıkabilir.

⁵ Ya ama tarzları için bk :

Hsin Chiang Li ssu Chih : s. 24 a b.

Hsin Chiang Chi Yü: s. 190.

Hsin Chiang Feng Wu::s. 70.

⁶ "Eski Mo ollarda gelin kaynanasına takdim edilirken muayyen bir âyin icra edilirmiş ve kayın validesine annesinden getirdi i hediyeyi (Shidkül) sunarmış " (bk: A, nan Mo olların içtimai tarihi, S. 78).

⁷ "Eski Mo ollarda levirat herkesce malumdur. Fakat XI XIII üncü yüz yıl Mo olları evlenmek için çok uzaklara giderler ve uzak kabilelerle münasibet tesis etme e çalı ırlarmış . Çok kadın alma yakın bir âdettir" (bk, Mo olların içtimai tarihi, s. 76).

Marco Polo da Mo olların karde karlılarıyla ve üvey anneleriyle evlendiklerinden bahseder (Yule: Aynı kitap, cilt I, s. 253).

Prof. Dr. Eberhard, "Eski Mo ol kabilelerinde kız kaçırmak suretiyle evlenmelerin oldu unu" tesbit etmiş tir (bk. Çinin imal kom uları, s. 64).

Evlenemeyecek kadar paraları olmıyanlar için para toplanır ve onların evlenmelerine bu ekilde yardım edilir⁷.

C— Ölüm âdetleri :

Ölüm merasimlerinde zengin ve fakir arasında tam manâsiyle fark gözetilir. Bir zengin öldü ü zaman onu bir kuma a (kefen) sararlar. Altında odun bulunan bir sedir üstüne koyarlar. La ma gelince bu odunları ate ler ve dua okur. Bu ekilde ölüyü yakarlar. Ölü tamamiyle yanarsa, o kimsenin günahı olmadı ına inanılır. O zaman kalan küllerini tophıyarak toprak ve bir takım ilâçlarla karı tırarak ölünün küçük bir heykelini yaparlar, ve bunu yere gömerler. Topra ın üstü mahrutı ekilde yüksel tirilir. Burası ölünün mezarı sayılır.

Fakir bir kimse öldü ü zaman beyaz kuma a sarmazlar. La ma onun falına bakar ve gömülece i yeri tayin eder. Geceleyin bu yere ölüyü bırakırlar. La ma dua okuduktan sonra gider. Buna "Açıkta gömme" derler. Aç ı a bırakılan ölüyü kurtlar ku lar yer. E er üç gün zarfında ölü yenmezse, onun günahının çok oldu una inanılarak, kendilerine zarar getirir korkusuyla o civarda oturanlar evlerini de i tirirler, ba ka mahallelere giderler. Ölünün akrabaları La ma'yı ça ırırlar. La ma hayvanların gelip ölüyü yemesi için dua eder. Bundan ba ka ölünün elbiselerini ve kullandı ı e yanın hepsini "K'u lun" a götürürler⁸, buradaki rahiplere hediye ederler, bazıları da para verirler. Bunun için buradaki rahiplerin hepsi çok zengindirler.

Bundan ba ka di er bir merasim daha vardır. La ma ölüyü yere koyar ve bir kemik parçasıyla ölünün boyuna göre bir yer çizer ve dua okur. O zaman ölünün günahının yok oldu una inanılır⁹.

O ul babası ve annesi için, kadın kocası için yüz gün matem tutar. Akrabalar için matem kırk dokuz gündür. Bu müddet zarfında kaba ve beyaz elbiseler giyerler, saçlarını taramazlar. Ziyafet vermezeler ve hiç

⁷ Evlenme âdetleri için bk:

Hsin Chiang Li ssu chih : s. 4b, 5a.

Hsin Chiang Chi Yü : s. 191.

Hsin Chiang Feng Wu : s. 71.

⁸ K'u lun: ehrin dı ında La ma'ların bulundu u bir yer (Manastır). Burada La ma'lar bazı kabile i lerine bakarlar.

K'u lun: Aynı zamanda, Mo ol kabilelerinden Kalka'ların idare merkezinin adıdır. Batılılar ise Urga derler. (Bk. Tzu Yüan, terimler lügati).

⁹ Prof. Dr. Eberhard "Eski Mo ol kabilelerinde ölüyü a aç üzerine koydukları ve üç yıl sonra cesetten kalan eyi yaktıkları" hakkında bilgi vermektedir (Çinin imal kom uları, s. 64).

Cengiz devri Mo ollarında ise ölünün, (daha ziyade Hanının cenaze merasimi anlatılmak istenmi tir) defnedildi ini ve mezara götürülürken yolda rastlanan insanların da öldürülüp beraber gömüldü ünü ö reniyoruz (bk: A. nan, Türklerde ve Mo ollarda defin merasimlerine dair, 43 sayılı Belleten, s. 525). Marco Polo da Han'ların bu ekilde gömüldü ü anlatmaktadır. (Yule: Aynı kitap, cilt I, s. 246).

bir e lenceye gitmezler. Hatta soka a bile çıkmazlar. Kadın kocası öldükten sonra hayatının sonuna kadar evlenmez.

Ölenler için mabede gitmezler. O kimsenin öldü ünün ertesi yılında Buda'nın heykeli önünde kandil yakarlar. Kokular ve içkiler koyarlar, dua olurlar. Zenginlerin bir kısmı gümü ten yapılmı hayvan heykellerini K'u lun'a götürüp rahiplere hediye ederler. Fakirler ise sadece kuma verirler ve ölü için dua okuturlar. Bu günden ba ka yeni yılda da ölünün hatırası için K'u lun'a hediyeler götürürler. Çocuklar babalarının mezarına giderler, La ma'yı ça irtarak dua okuturlar. Kendileri de a larlar.

Atalar kültü yoktur, baba öldükten sonra o ul onun yerine geçer. O lu yoksa karde lerden biri veyahut akrabalar ölenin yerini alır¹⁰.

D— Bayramlar ve dini merasimler :

Her yılın dördüncü ayında dini bayramları vardır. Herkes 'O po'ya (Obo) (70 80 santim yüksekli inde, üst üste konmu ta lardan yapılmı bir yer) gider ve takdimelerde bulunur ¹¹. K'u lun'dan La ma gelir müzik çalınır, ve dua okunur. Sonra bir koyun kesilir, derisini yüzerler, ba ını, ayaklarını ve kuyru unu O po'nın üstüne asarlar. Bundan ba ka burasını çınar dallarıyla ve kula larla süslerler. Sonra efleri, büyük memurları, askerler ve halk bunun etrafında soldan sa a do ru adım adım yürürler. Birisi ilâhi söyler, di erleri ona refakat ederler. Bu merasim sulh ve sükuna kavu mak için yapılyordu. Bu merasimden sonra gençler arasında at ko ulan yapılır. hedefe ilk varana kuma ve gümü kaplar gibi hediyeler verilir.

Be inci ayda yine dini bayram vardır. Da lar ve nehirler için ibadet ederler.

Onuncu ayda ise "Uzun Ömür" bayramı vardır. Zenginler K'u lun'a giderler, rahiplere hediye ve para verirler. La ma'yı ça ırırlar, kendile

¹⁰ Eski Mo ol kabilesi peder ahi olmu tur. Bununla beraber Meder ahi münasebetlerin bakiyesi olan bazı âdetleri de görülmü tür. Mülkiyet meselesinde de baba ve ananın mülkü çocuklar arasında taksim olunurken esas miras küçük o luna kalır, aile oca ının muhafızı da o olurdu (bk: Mo olların içtimai te kilâtı s. 77 78).

Ölüm âdetleri için bk:

Hsin Chiang Li ssu chih : s. 5a 7ab.

Hsin Chiang Chi Yü : s. 192.

Hsin Chiang Feng Wu : S. 71.

¹¹ 'Obo' kelimesi eski devirlerde Orta Asyada "Kabile Tanrısının bulundu u, kurban ve adaklar kabul etti i yere yapılmı tepe" manasında kullanılmı tır. Sonra bu kelime O uzlarda muayyen bir 'Obo' etrafında toplanan aile manasında kullanılma a ba lanmı tır. Eski zamandada Mo ollarda 'Obo'ya kurban sunmak merasimi pek basitti. Kam, bir oca ın hamisi olan Tanrının filan yerde bulundu unu söyler. Oymak da ora ya toprak yı ıp bir tepecik yapar ve âyin icra ederdi. Bu ekilde bu Obo bir mabetti. Geçen yolcu buraya adak olarak at kılı veya bez parçası sarardı. Muayyen zamanlarda Obo'ya toplanıp âyin yapar ve kurban keserlerdi. Buda dininin kabulünden sonra da bu âdet devam etti, (Obo veya Oba için bak: "Oba", "Obo" sözleri hakkında A. nan, Azerbeycan Yurt Bilgisi, 1933, s. 377 79.)

rine uzun ömür verilmesi için dua okuturlar. Bundan başka bir aca yahut 'Obo' üstüne yaları kadar lamba asarlar, uzun ömür için dua okurlar.

İkbahar ve Sonbaharda hava güzel oldu u zaman Buda'yı mabetten çıkarırlar ve sokaklarda gezdirirler. Buda geçerken herkes evinden çıkar, balarını Buda'nın ayaklarına sürerek "kendilerine saadet vermesi için" niyaz ederler. O gün herkes güzel elbiselerini giyer. Buda'yı kızdırmamak için hayvan kesmezler çiçek koparmazlar¹³..

Görülüyorki, bu gün Çin Türkistanı'nda ya ryan Mo ollarda, gerek dini merasim ve bayramlarda ve gerekse defin merasim ve âyinlerinde Lamaizm iddetle hüküm sürmektedir¹³. Meselâ, eski Mo ol kabilelerinde rastlanan ölüleri aç üzerine koyma ve üç yıl sonra kemiklerini yakma¹⁴ ve sonra Türklerden aldıkları 'ölüyü gömme' gibi âdetlerin yerine Budistik (Lamaist) geleneklerin hâkim oldu unu görüyoruz¹⁵.

Bununla beraber, halâ aralarında ya adı ı görülen eski zamanlardaki amani ayinlerle ilgili "Obo" lar da dini bir kült sayılmaktadır. Her yıl dördüncü ayda buraya takdimlerin sunulması ve "Obo" ların etrafında yapılan merasim gibi âdetlerin Budizmle hiçbir ilgisi yoktur.

Görülüyor ki, Mo ollarda eski Türk dininin arta kalanı olan 'Obo' kültü Lama'ların iddetli mücadelelerine ra men halâ devam etmektedir.

Evlenmeler de ise, eski Mo ol kabilelerinde rastlanan kız kaçırma suretiyle evlenme ve iç güveylilik âdetlerinin¹⁶ bu gün mevcut olmadığını görüyoruz.

¹² Marco Polo, Mo olların "En Yüce Gök Tanrı"sına inandıklarını ve bundan başka, onların çocuklarını, mahsullerini ve sürülerini koruyan "Nagitay" dedikleri bir "Yer Tanrısı" daha mevcut olduğunu söyler. Herkesin evinde bu tanrının keçeden yapılmı idolleri ve sonra kadınların ve çocukların da böyle keçeden yapılmı imajları bulundu unu ve yemek yerken Tanrı ile birlikte bunları da beslediklerini" anlatır (Marco Polo: cilt I, s. 256 257). Marco Polo, Mo olların Budist olduklarından ancak kitabının sonunda bahsediyor (s. 456 57). Bir çok seyyahlar da Mo ol çadırlarında keçeden yapılmı putların bulundu undan bahseder (bk: Türklerde ve Mo ollarda defin merasimi, 43 sayılı Belleten, s. 532).

Cengiz istilâsı sırasında Budizmi kabul etmi olan Mo ollar, Çinden atıldıktan sonra (1368 69) Budizme artık kıymet vermemi ve bu dinin yeni bir ekli olan Lamaizmi (Sarı kalpaklılar tarikatını) kabul etmi lerdî (XVI'inci yüz yıl). Bu tarikat beraberinde daha yüksek bir medeniyet getirmi ti. Lama'lar aman'lardan daha üstün idiler. Onlar bir taraftan hayatın tecrübesini, âdetlerini getiriyorlar, di er cihetten de kanlı kurbanlar ve vah i örf ve âdetler aleyhinde söyüyorlardı, görülmemi âyinler yapıyorlardı. Çok geçmeden bu tarikat Mo ollar arasında da kuvvetle yayıldı ve geli ti (bk: Mo olların içti-mai te kilâti, s. 263 65).

Mo olların dini merasim ve bayramları için bk:

Hsin Chiang Li ssu chih : s. 6 8 ab.

Hsin Chiang Chi Yü : s. 192 93.

Hsin Chiang Feng Wu : s. 71.

¹³ Waddel: Lamaizm, s. 420 514 ¹⁴ Çinin imal kom uları, s. 56, 59, 64

¹⁵ Türklerde ve Mo ollarda derin merasimleri, 43 sayılı Belleten s. 525.

¹⁶ Çinin imal kom uları, s. 64.

HABITS AND CUSTOMS OF THE MONGOLS OF CHINESE TURKISTAN, ACCORDING TO SOME CHINESE SOURCES

n Chinese Turkistan, Where in the past a number of different civilizations flourished and came in contact with each other, today also there are a number of peoples and different customs¹.

Let us see the habits and customs of the Mongols (called Meng ku by Chinese) from the Chinese points of views.

A The way they live:

The Mongols live in tents made of felt which look like a caldrbn turned upside down. These are called Se ko la, which has not been translated². Chinese cali them "Meng ku pao" (Mongol's tent). Their valls are made of willow. The roofs have no tiles, but are covered vwith felt. These tents have a window that can be opened when desired. A curtain, made of thick cloth is used as door. The inside of these tents are covered vwith rugs and carpts. î summer they use mats. The tents of the lover classes have only one room vwhere their animals sleep too. The tents of the rich consist of many partitions vvhich serve as rooms. The young girls sleep in separate rooms.

There is perfect co ordination in their homes. î the morning, the eldest bride of the house, or the wife (if there is no bride) gets up f irst, opens

¹ The Chinese sources classify these peoples as follows:

Han tsu (Chinese), Man tsu (Manchus), Meng ku (Mongols), Ch'an huei (Muslem Turks, Uighurs (Wei wu erh), Pu lu t'e (Kirghizes), Kan hueis (Tungans, Muslem Chinese), Ha se ke (Kazaks), Ta chi ke (Tachiks), Lao t'o i (Ta tan. that is one of the Mongol Tribes). Besides, there are white Russians whom the Chinese cali Kuei hua na, and ome Özbeks, Kalmuks, Solons, Hsi pos and Dolonis.

The Mongols are the descendants of those Mongolians originally brought from their homeland after the Chingiz invasion. Today they live in Chen hsi (North of Hami), Wu su (West of Manas), Ta cheng (Northern Turkestan and îli). Their number is about 100.000 and they are nomadic.

For these people see

Hsin Chiang Li ssu Chih : Wang Shu nan, 1910. P. 2b 27 a b.

Hsin Chiang Chi Yü: : Wü Ai chen, 1936 Shanghai, p. 187 205.

Hsin Chiang Feng Wu: : Chu Yung tse, Ch'ungking, 1944, p. 67 79.

² Ch'ang Ch'un relates that ; on his way to visit Chingiz Kaan, he had seen Mongols living in black wvavons and white tents (see, Waley! The travels of an alchemist, p. 67; and E. Bretschneider, Mediaeval researches vol. I, p. 50).

Marco Polo also mentions these felt tents and the wvavons covered vwith black felt (Yule: Travels of Marco polo, vol.I, p. Ö52).

î is said that, on the tents of the Mongols of the XIII th century there is a neck like chimney and rafts, used for roofing the tents of some Mongol heros, made of animal bones. Some tents are even covered vwith animal skins (see, Viladimirstov: trans. A. nan. Mo olların içtimai te kilâtı. Ankara. 1944. P. 68).

the window, and gets the water from the well. After heating the water, she wakes up the rest of the household. They drink tea alltogether. They put a little milk and salt in the tea. With the tea, they eat a kind of bread called Po po. After bereakfast everybody goes to his particular job. The lunch is practically the same. For supper they serve soup, meat, fried flour as well as tea and milk. Besides, they have a kind of drink made of milk (which might be the so called Kımız) which is only served for guests. They go to bed right after supper, at night they do not use any light at ali.

Their clothing resembles that of the Manchus. The women's dresses are tight and long, öpen in front and nicely embroidered. They usually have a hem of green velvet on the skirt. Most of the women dress in red; they like make up and wear jewels. They plait their hair, wear embroidered caps with long tassels ³. Men vwear leather jackets and trousers ali through the year. They wear coats of hide in very cold weather. They avhays wear hats V

The Meng kus (Mongols) are known to be very hospitable. When a guest comes they gather around him, greet him respectfully and always walk on his right. They offer him wine (must be Kımız), milk, tea and a kind of tobacco to clean the teeth. As long as the guest stays, a sheep is killed every day. it is considered a disgrace not to offer fresh meat to a guest. The sheep is shown to him before being killed. Half of it is offered to Buddha. Then ali the relatives and neighbours bring different dishes; they ali eat together, sing and dance. They consider it as good luck to have as a guest an important person, so they can do everything they can to please him. They are also very polite. When talking to somebody they look down and speak in a low tone.

They have great respect for the Lama. ifthere are three sons in family, at least two would become Lama. This, however, more or less depends on the youngsters' wishes. One who wants to be a Lama, first gets written permission from the cheif of the tribe. Then he goes to.the temple, prays before Buddha. While the drums and gongs are played, he is given the title of Lama. When his father dies, if there is no one to take çare of his mother, he then leaves the temple and retuns home to look afre his family ⁵.

³ Ch'ang Ch'un states that; "The married Mongol women vwear a head dress of birch bark, some two feet high. This generally cover vwith a black Woolen staff; but some of the richer vwomen use red silk. The end of this head dress is like a duck; they cali it Ku ku" (see Waley, same book p. 67; and E. Bretschneider, same bookvol. I, p. 52).

⁴ Cha'ng Ch'un relates that; "Mongol, men vwear hides and fur coats, and their hair in two plaits that hang behind the ears" (see Waly: same book p. 67. And see also E. Bretschneider, same book, vol I, P.52).

⁵ For the living customs see:

Hsin chiang Li ssu Chich : P. 24 ab

Hsin chiang Chi Yü : P. 190.

Hsin chiang Feng Wu : P. 70

B Marriage customs:

The groom sends a go between with sheep, wine and Ha ta (valuable presents like silk and woolen materials and small statue of Buddha) to the house of the girl of his choice. The go between explains the purpose of her visit. If the girls' family approves the marriage, they accept the presents and immediately kill a sheep which would mean an acceptance of the proposal. Then they fix the wedding date.

On the wedding day, the go between takes the groom to the bride's home again with many presents. These presents include glue which is supposed to bind the couple together. The bride then distributes presents among her friends and relatives. The bride's dress is red and very elegant. She wears red boots and a cap with red tassels. When she is ready to leave the house the Lama comes and pray for her. In accordance with customs, she covers her face with her skirt and weeps and does not want to go, then, her father or her brother comes and puts her on a horse. All the relatives and the people of the house go to the groom's house. There the Lama meets them at the door. He cuts a lock of hair from the groom and the bride, and praying he ties them together, so that the couple would be tied to each other forever. The sister in law takes the bride in, changes her dress, plaits her hair into two pigtailed. This indicates that, she is now a married woman. Then the whole family prays before Buddha⁶.

Guests are invited for dinner. Tea and Kımız are served. They sing and dance through out the night.

For three days, following the wedding, the bride neither goes out, nor works at home. Following this period she starts doing every type of work and can go out only with somebody from home.

For those who cannot afford to marry, everybody helps by collecting enough money for their marriage⁷.

⁶ "It is said that, in ancient Mongols, when the bride is introduced to her mother in law, a certain religious service is made and the bride offered her presents (Shidkul) given by her mother" (see; Viladimirstov, trans. by A. İnan, same book p. 78).

⁷ it is known that, the ancient Mongols have Levirat (The custom of taking a deceased brother's wives or step mothers). But the Mongols of the XI XIII th century used to go to distant places and try to get into touch with the tribes for marriage purposes, Poligammy is a recent custom among them (see: Viladimirstov, trans. A. İnan, same book, P. 76).

Marco Polo also mentions the marriage of Mongols to their brothers' wives and step mothers (Yule, same book, P. Vol. I 253).

Prof. Dr. Eberhard had found evidence about the marriages by kidnapping among ancient Mongols (See Dr.W.Eberhard : Çinin İmal kom uları, 1942, Ankara, p. 64).

For the marriage customs see :

Hsin Chiang Li ssu Chih : P. 4b 5a.

Hsin Chiang Chi Yü : P. 191

Hsin Chiang Feng Wu : P. 71

C Burial customs :

In the ceremonies for the dead a marked difference is observed between the rich and the poor. When a rich man dies, they shroud him and put his body on a sofa with some wood under it. Then the Lama comes. He sets fire to the wood and prays until the corpse is burned. If the body burns completely, it is believed that he had no sin. Then they collect the ashes, mixing them with earth and some medicine and make of it a small statue of dead man and then bury it. This place is covered with earth high enough, so as to be considered his grave.

When a poor man dies they do not shroud him. The Lama will look at the fortune of the dead man to fix the place of burial. During the night they put the body there. The Lama prays and they leave it there. This is called "Öpen burial". Usually the corpse is left open all night and eaten by the wolves and wild birds. If it is not eaten within three days, it is believed that he has sinned and might harm them. Those who live near, abandon their homes and move elsewhere. The dead man's relatives then call for the Lama to pray so that the beasts will eat the corpse. Besides this, they take all his clothings and belongings to K'u lun⁸, and give them to the priests as a present. Some of them even give money. For that reason all the priests there, are very rich.

There is one more ceremony before the burial takes place. The Lama lays the body on the ground and with a bone draws a certain figure as large as the corpse, and prays. It is believed that this would cleanse the body of its sins⁹.

The son, for his father and mother. the woman, for her husband, mourns for hundred days. For the relatives, the mourning period is forty nine days. In this period they wear white and plain dresses. They do not comb their hair, do not give banquets or go out for entertainments. They even do not go out on the street. When the husband of a woman dies she never marries again.

They do not go to the temple to pray for the dead. But on the first anniversary of the death the family lights candles, puts drink and scent

⁸ Ku lun is a temple, out of city, where the Lamas live. Here is the Lama attends certain religious and administrative affairs of the tribes.

Ku lun is also a name of the capital of Kalka, one of the Mongol tribes. In the west it is called "Urga" (See Tzu Yüan).

⁹ Prof Dr. Eberhard relates that "in ancient Mongols the body was laid on the tree and burned the bones after three years (See: Çinin İmal kom uları, P. 64).

We also learn that during Chingiz's reign, when they are carrying the corpse to its grave, they used to kill everybody they met on their way and buried together (Here must have been told the burial ceremony of Kaans) (See: W. Barthold: trans. by A. İnan; Türklerde ve Mogollarda deîin merasimleri meselesine dair, 43 sayılı Belleten, Ankara 1947, P 525)

Marco Polo confirms that the Kaans were buried as explained above (See: Yule, same book Vol I. p. 246).

before Buddha, and prays. The richer take silver statues of animals to Kulun and present them to the priests. The poor give only clothing and have the priest pray for the dead. Aside from this anniversary, gifts in memory of the dead are taken to K'ulun on New Year's Eve. The children visit their father's grave and call the Lama to pray for their father, and weep over the grave.

When the father dies, the son takes his place. If he had no sons, then one of his brothers or some of his relatives takes his place¹⁰.

D Festivals and religious customs:

They have festivals in the fourth month of each year. Everybody goes to "O po" (an O po (Obo) is a place of 70-80 cm. high made of stones piled on each other), and offer presents". The Lama comes from K'ulun. They play music and pray. Then they kill a sheep and hang its head, feet and the tail on the O po. They also decorate the O po with the branches of plane trees and cloths. Then the chiefs of the tribe, the officials, soldiers and the people line up and walk around the O po, from left to the right, one of them sings hymns, others accompany him. This ceremony is held for "Peace and order". After this ceremony, horse races are arranged among the young men. Whoever reaches the destination first, is rewarded with presents, such as silver cups or cloths.

They have another festival on the fifth month. This time they pray for the mountains and rivers.

On the tenth month they celebrate another religious festival, called "The long life festival". The rich people go to K'ulun and give presents to the priests. They call the Lama and have him pray for "Long life" for themselves. They also hang on the O po a candle for each year of their life, and pray for long life.

¹⁰ The ancient Mongol tribes had been Patriarchal. However some customs which are regarded as the traces of Matriarchal relations can also be seen. As to the possession of property; when the property of mother and father are divided among the children, the main share is left to the youngest son. He would be the master of the whole family (See: Viladimirstov, trans, Ainan same book, p. 77-78).

For death customs see also :

Hsin Chiang Li ssu Chih : P. 5a-7ab

Hsin Chiang Chi Yü : P. 192

Hsin Chiang Feng Wu : P. 71

¹¹ In Central Asia the word of "Obo", is used to refer to a small hill where "The God of the Tribe" exists, and sacrifices are offered. Later it is used to refer to a family in Ouz Turks, who gather around the "Obo", in ancient times the ceremony of offering sacrifices among Mongols was quite simple. The Kam used to describe where the 'The God of The Tribe' was, and then the Oymak piled some soil there and carried out the service. Thus, the 'Obo' in this case can be regarded as a temple. The people used to put horse hair or piece of cloth as vow. On certain days they used to gather in 'Obo', to offer sacrifices and pray. After they accepted Buddhism, this custom continued. (For Obo or Oba see; A. İnan: 'Obo, Oba' sözleri hakkında; Azerbeycan Yurt Bilgisi, İstanbul, 1933» vol.2, p. 377-379)

In the spring and autumn when the weather is good they take Buddha out of the temple. When Buddha is passing on the streets everybody comes out of their houses and by touching their heads to the Buddha's feet ask for happiness. That day they wear their best dresses and they neither kill animals nor pick flowers, so that Buddha will not get angry¹².

Thus it is seen that, Lamaism still prevails in the religious ceremonies and festivals as well as in the burial and religious services of the Mongols today living in Chinese Turkistan¹³. For example, instead of the customs such as, "putting the corpse on the tree and burning the bones after three years"¹⁴ which was exercised in the ancient Mongol tribes as well as the "burial of the body" which they have later adopted from the Turks; today the Buddhist (Lamaist) customs are dominant among them¹⁵.

However, some religious services of the ancient Shamanism are still in existence to some extent. The 'Obo' which is related to these services are still considered as a religious cult. There is no any relation whatsoever with Buddhism neither with the presents offered here every fourth month of the year, nor with the ceremony held around the 'O po's.

It is clear that, the cult of O po's which is a remnant of the old Turkish religion among the Mongols, in spite of the vigorous antagonism of the Lamas, still exists. But in the matrimony, customs of kidnapping of the bride and of the boarding bridegroom (bridegroom living at the house of bride's parents), which is peculiar to old Mongol tribes do not exist at all¹⁶.

¹² Marco Polo relates that, the Mongols "have a Most High God of Heaven, whom they worship daily with thurible and incense, but they pray to him only for health of mind and body. But they have also a certain other God of theirs called 'Nagitay', and they say he is the "God of Earth, who watches over their children, cattle and crops. They show him great worship and honour, and every man had a figure of him in his house, made of felt and cloth; and they also make in the same manner images of his wife and children. And when they eat, they take the fat of the meat and grease the god's mouth, as well as the wife and children" (See Yule, p. 256 57). Marco Polo speaks of their new adoption of the Chinese Buddhism at the end of his book (Yule, p. 456 62). Many travelers speak that, the Mongols have the idols, made of felt in their tents (See, Barthold: Trans. A. Inan, same article, p. 532).

The Mongols who have accepted the Buddhism during the Chingiz invasion, after being driven from China (1368 69), did no longer respect Buddhism, they accepted Lamaism (sect of yellow caps, XVI th century). With this sect a higher civilization was introduced into the land. The Lamas were considered more cultivated than the Shamans. They introduced various experiences and customs of life. And preached against sacrifices, savage habits and customs, but performed unusual religious ceremonies. Very soon after this, this sect spread and developed among Mongols (see : Viladimirstov; trans. A. Inan, same book, p. 263 65).

For the festivals and religious customs of the Mongols see:

Hsin Chiang Li ssu Chih : P. 68 a b.

Hsin Chiang Chi Yü : P. 192 93.

Hsin Chiang Feng Wu : P. 71.

¹³ Waddel: Lamaism, see: P. 420 514.

¹⁴ Çinîmal kom uları, P. 56, 59, 64.

¹⁵ Barthold: trans. A. Inan. same article, p. 525.

¹⁶ Çinîmal kom uları, P. 64.